

10. Yıl Marşı

Ulusal bilincin oluşmasında ve yaşatılmasında önemli bir misyona sahip olan millî marşlar, birlik ve beraberliğin sağlanmasında devletlerin vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır. Ülkelerin millî değerlerini, kültürel ve folklorik özelliklerini yansıtan bu marşlar, kuralları ve müzikal özellikleri nedeniyle, her dönem devletlerin önemli ritüellerinin en üst sırasında yer almıştır. Türk Milletinin de benzer temaları barındıran, marşları bulunmaktadır.

Onuncu Yıl Marşı, Türkiye'nin içerde ve dışarda büyük mücadele verdiği, rejime yönelik yenileşme ve Türk ulusuna yeni bir kimlik kazandırma çabasının yoğunlaştığı bir süreçte yazılarak bestelenmiştir.

Giresun Mebusu Hakkı Tarık Bey ve dört arkadaşı, 29 Ekim günü Cumhuriyetin ilk on yılının yıldönümü olması nedeniyle bu duruma yakışır şekilde yapılacak hazırlıklarla kutlanması yönünde bir kanun teklifi vermişlerdir. Hakkı Tarık Bey, *yalnız geçmiş şerefli ve muvaffakiyetli günlerimize ait bir şükran borcu değil, gelecek nesillere bu büyük bayram gününü bir yeni vazife aks, bir ileriye atılış devresine bir yeni başlangıç yapmak itiyadının da icabı olduğuna kani olduklarını* belirterek kutlamanın önemini dile getirmiştir. Meclisteki görüşmeler sonucu (11 Haziran 1933) Cumhuriyetin onuncu yıl kutlamalarıyla ilgili bir kanun çıkarılmış ve bu kanun 26 Haziran günü Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Kanunda; Cumhuriyetin ilanının onuncu yıl dönümünün üç gün kutlanacağı, bu sürede resmi dairelerin tatil olacağı, kutlama işlerini organize etmek üzere merkezde Başvekâlete bağlı bir yüksek komisyon, vilayetlerde komite ve heyetlerin oluşturulacağı ve bu teşkilatların haberleşmesinin ücretsiz yapılacağı gibi törene ilişkin pek çok hususun çerçevesi çizilmiştir.

Bu şekilde oluşturulan yüksek komisyon vakit kaybetmeden hazırlıklara başlamıştır. Önce yapılacak faaliyetler için bir liste hazırlanmış ve daha sonra tören programıyla ilgili ayrıntılar, maddeler halinde tespit edilmiştir. Kutlamalarda; Cumhuriyetin on yılda kat ettiği mesafeyi anlatmak üzere konferanslar düzenlenmesi, şiirler okunması, halk kürsüleri oluşturulması, tiyatro gösterilerinin yapılması gibi pek çok faaliyet gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Kutlamalar esnasında tayyarelerden ülkenin her köşesine atılması istenen kırmızı beyaz matbu kâğıtlar üzerinde halkın yeni rejime bağlılığını artıracak *Cumhuriyet, İnkılap ve İstiklal* gibi ideallere yönelik sözlere yer verilmesi kutlamaların yapılma amacını özetler niteliktedir.

Komisyon, hazırlıkları yaparken; *Cumhuriyetin on yıllık başarılarıyla sevinen ve inkılabın heyecanlarıyla coşan gönüllere, bu sevinci ve coşkunluğu hep bir ağızdan haykırma imkânı verecek* bir konuyu dile getirmiştir. Komisyona göre, binler, on binler ve yüzbinlerce insanın yüreğinin aynı duygularla çarparak söyleyeceği bir marş, bayrama daha büyük bir coşku ve anlam katacaktır. Bu düşünceden hareketle hazırlanacak marşın; yeni Türkiye'nin yükselme yolunda on yılda aldığı büyük mesafeleri anlatması, Türk inkılabının ana vasıflarını, her şeyden üstün tuttuğu yaşama ve ilerleme aşkının şiirin heyecanı ve musikinin ahengi içinde ifade etmesi istenmiştir. Çerçeve bu şekilde çizildikten sonra birkaç şairden, belirtilen özelliklerde bir marş hazırlaması talep edilmiştir. Faruk Nafiz Çamlıbel ve Behçet Kemal Çağlar'ın aynı vezinle hazırladıkları güfteler vaktinde yetişmiş ve birkaç küçük düzeltmeyle Onuncu Yıl Marşının sözlüleri hazır hale gelmiştir. Güftesi bu şekilde hazırlanmış olan Marşın, bestesi ise Cemal Reşit Rey tarafından yapılmıştır.

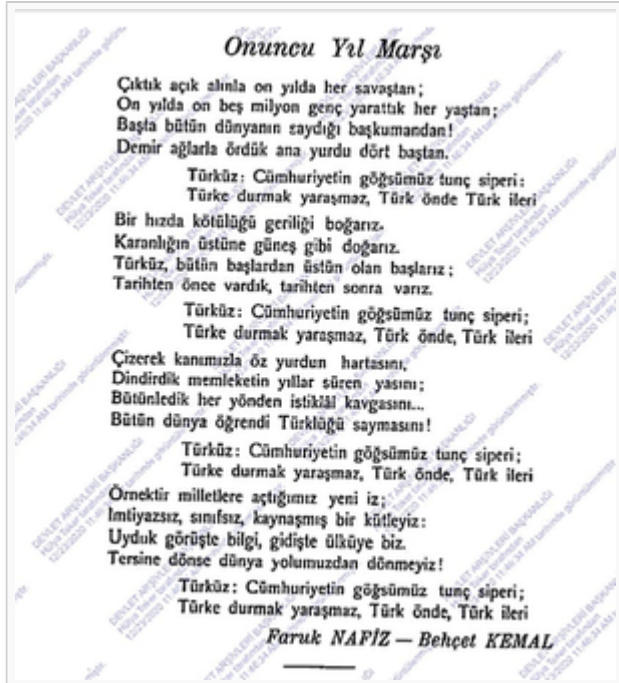
Yüksek komisyon, Onuncu Yıl Marşının yalnız üç bayram günü içinde, inkılabı hissedenlerin marşı olarak kalmamasını, bunun yerine inkılabı yapanların hangi heyecan içinde, neler hissettiklerini gelecek nesillere anlatılmasını

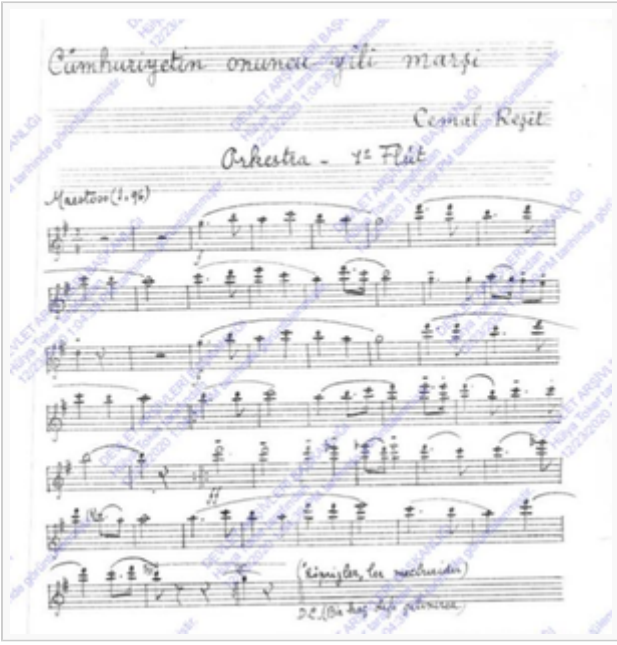
hedeflemiştir. Onuncu Yıl Marşının hızla öğrenilmesi için hükümet bir seferberlik başlatmıştır. Yüksek komisyon marşın bestesini ve güftesini her tarafa göndermiş, gazeteler her gün marşın güftesini yayımlamıştır. Marşın notası okullara dağıtılmış, öğretmen, öğrenci ve halkın hızla ezberlemesi için kurslar açılmıştır. Onuncu Yıl Marşını millete öğretmek için halkevlerinde de provalar yapılmıştır. Ankara'da Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Kâtibi, Ankara Valisi ile Maarif Müdürünün bulunduğu bir toplantı yapılmış ve toplantıdan sonra öğrenciler marşı söyleyerek okullarına dağılmışlardır. Provalar marşın çok iyi bir şekilde öğrenilip söylenebilmesi için bayram gününe kadar devam etmiştir. Marşın bestesi gramofon plaklarına da alınmaya başlanmış ve daha sonra Ankara radyosunda da yayımlanması hedeflenmiştir.

Onuncu yıl kutlamaları için hazırlanan programın sekizinci maddesinde marşın ne zaman okunacağı ile ilgili ayrıntılara yer verilmiştir. Bu maddede; "...En büyük devlet adamı yerini alır almaz hazırlanmış olan vaziyet bozulmadan mızıka İstiklal Marşını çalacaktır. Mızıka olmayan yerlerde İstiklal Marşının da mektepliler tarafından söylenmesi muvafıktır. Hemen bundan sonra meydana toplanmış olanların hepsi birden Cumhuriyetin Onuncu Yıl Marşını söyleyeceklerdir. Her yerde marşa birden başlamayı temin edecek bir işaret kullanılır" denilmiştir.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramının kutlandığı gün, asker, jandarma kitaları, izciler, öğrenciler, sporcular ve tüm halk, Onuncu Yıl Marşını bandoyla birlikte okumak üzere hazır beklemiş ve zamanı geldiğinde de program çerçevesinde kendilerine dağıtılan kâğıtlardan hep bir ağızdan söylemişlerdir. Böylece en ince ayrıntısına kadar hazırlanan kutlama programı ve bu program içinde yer alan Onuncu Yıl Marşı planlandığı şekilde icra edilmiş ve beklenenin de üzerinde büyük bir coşku yaratmıştır. Marş aynı gün saat 12.04'te radyodan da yayınlanmıştır. Böylece Onuncu Yıl Marşıyla halkın Cumhuriyete olan bağlılığı, sade bir dille ve kolay söylenebilir bir besteyle dile getirilmiştir.

Hülya TOKER

KAYNAKÇA

Arşivler

T.C. Cumhurbaşkanlığı Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 490-1-0-0 Kutu: 1150 Gömlek: 37.

-----, 30-18-1-2, Kutu 38, Gömlek 54, 55.

Gazeteler ve Zabıt Cerideleri

Hakimiyet-i Milliye, 4 Birinci Teşrin, s. 1, 5.

Resmi Gazete, 26 Haziran 1933 Pazartesi, Sayı 2437, Kanun No: 2305.

TBMM Zabıt Ceridesi Altmış Dokuzuncu İnikat, Dönem 4, Cilt 16, 11.VI.1933 Pazar,
İçtima 2.

TBMM Zabıt Ceridesi, Yetmiş Beşinci İnikat, Devre 4, Cilt 17, 19.X.1933 Perşembe,

Kitaplar ve Makaleler

Enver Behnan, **Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Ankarada Nasıl Kutlandı**,
Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1934.

Kolçak, Olcay; **Ulusal Kimliğimizin Sesi Marşlarımız**, Kastaş Yayınevi, İstanbul,
2003.

Çuhadar, C. Hakan, Türkiye’de Ulusalcılığın Değişmeyen Simgesi: Onuncu Yıl Marş,

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 2, 2009, s. 199-208.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/10-yil-marsi/?pdf=3248> adresinden erişilmiştir